

Egy panamai lobogó alatt közlekedő hajót ért hajószerecsétlenség áldozatai az olasz bíróságok előtt felelősség megállapítása iránti keresetet nyújthatnak be az e hajó osztályozását és tanúsítását végző olasz szervezetekkel szemben

E szervezetek csak akkor hivatkozhatnak a joghatóság alóli mentességre, ha tevékenységeik a panamai állam közhatalma kifejeződésének minősültek

A Bíróság a 2020. május 7-én hozott Rina ítéletben (C-641/18) kimondta először is, hogy **a hajók harmadik állam javára és megbízásából történő osztályozására és tanúsítására irányuló tevékenységet folytató magánjogi jogi személyekkel szemben indított kártérítési kereset a 44/2001 rendelet¹ (a továbbiakban: „Brüsszel I” rendelet) 1. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „polgári és kereskedelmi ügyek” fogalmába, következésképpen pedig e rendelet hatálya alá tartozik, amennyiben e tevékenységet nem az uniós jog értelmében vett közhatalmi jogkörök alapján gyakorolják.** Másodszor a Bíróság megállapította, hogy a joghatóság alóli mentességre vonatkozó nemzetközi szokásjogi elvvel nem ellentétes az említett rendelet által előírt joghatóságnak az eljáró nemzeti bíróság általi, ilyen keresetre vonatkozó jogvitában történő gyakorlása, amennyiben e bíróság megállapítja, hogy e szervezetek nem éltek a nemzetközi jog értelmében vett közhatalmi jogkörökkel.

A Panamai Köztársaság lobogója alatt közlekedő *Al Salam Boccaccio '98* hajót 2006-ban a Vörös-tengeren hajószerecsétlenség érte, amely több mint 1000 áldozatot követelt. Az áldozatok családtagjai és a túlélő utasok keresetet indítottak a Tribunale di Genova (genovai bíróság, Olaszország) előtt a genovai székhelyű Rina SpA és Ente Registro Italiano Navale (a továbbiakban együtt: Rina társaságok) ellen, amelyek a szerecsétlenségen járt hajó osztályozását és tanúsítását végezték. A felperesek a Rina társaságok esetleges polgári jogi felelősségéből eredő vagyoni és nem vagyoni károk megtérítését kérték arra hivatkozva, hogy a hajószerecsétlenséget az említett műveletek okozták. A Rina társaságok az eljáró bíróság hatáskörének hiányára vonatkozó kifogást adtak elő a joghatóság alóli mentesség elvére hivatkozva, mivel ők az osztályozási és tanúsítási műveleteket a Panamai Köztársaság megbízásából végezték, következésképpen azok a megbízó állam szuverén előjogai megnyilvánulásának tekintendők. Az eljáró bíróság, mivel kételyeket táplált az olasz bíróságok joghatóságával kapcsolatban, kérdést terjesztett a Bíróság elé előzetes döntéshozatal céljából.

A Bíróság először a „polgári és kereskedelmi ügyek” „Brüsszel I” rendelet 1. cikkének (1) bekezdése értelmében vett fogalmának a Rina társaságok által a Panamai Köztársaság megbízásából és javára végzett osztályozási és tanúsítási tevékenységekre tekintettel történő értelmezésével foglalkozott annak megállapítása érdekében, hogy az olasz bíróságok rendelkeznek-e joghatósággal e rendelet 2. cikkének (1) bekezdése értelmében.² A Bíróság mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy bár egyes olyan jogviták, amelyekben valamely hatóság áll szemben egy magánszeméllyel, **tartozhatnak a „Brüsszel I” rendelet hatálya alá, ha a bírósági jogorvoslati kérelem közhatalom igénybevétele nélkül végrehajtott (*iure gestionis*)**

¹ A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.). E rendelkezés többek között azt írja elő, hogy e rendeletet polgári és kereskedelmi ügyekben kell alkalmazni.

² E rendelkezés értelmében valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy, állampolgárságára való tekintet nélkül, főszabály szerint az adott tagállam bíróságai előtt perelhető.

aktusokra vonatkozik, más a helyzet akkor, amikor a hatóság közhatalom gyakorlása keretében jár el (*iure imperii*). E tekintetben a Bíróság kiemelte, hogy az, hogy bizonyos tevékenységeket valamely állam megbízása alapján gyakoroltak, nem meghatározó, mivel önmagában az a tény, hogy bizonyos jogköröket hatósági aktus ruház át, nem jelenti azt, hogy e jogköröket *iure imperii* gyakorolják. Ugyanez vonatkozik arra, hogy a szóban forgó műveleteket a Panamai Köztársaság javára és érdekében végezték, mivel az állam nevében történő eljárás nem jelenti mindig a közhatalom gyakorlását. Továbbá az a tény, hogy bizonyos tevékenységek közcélokra irányulnak, önmagában nem elegendő ahhoz, hogy e tevékenységeket *iure imperii* végrehajtott tevékenységeknek lehessen minősíteni. A Bíróság ekként hangsúlyozta, hogy **annak meghatározásához, hogy az alapügy tárgyát képező műveleteket közhatalom gyakorlása keretében végezték-e, a releváns kritérium a magánszemélyek közötti viszonyokban alkalmazandó szabályokhoz képest többletjogkörök gyakorlása.**

Ezzel kapcsolatban a Bíróság megjegyezte, hogy a Rina társaságok által végzett osztályozási és tanúsítási műveletek kizárólag abból álltak, hogy megállapították, hogy a vizsgált hajó megfelel-e az alkalmazandó jogszabályi rendelkezésekben meghatározott követelményeknek, és amennyiben igen, kiállították a megfelelő tanúsítványokat. Az alkalmazandó műszaki követelmények értelmezése és megválasztása a Panamai Köztársaság hatóságainak volt fenntartva. Egy hajónak az osztályozási és tanúsítási társaság által végzett vizsgálata adott esetben nyilvánvalóan vezethet a tanúsítvány visszavonásához amiatt, hogy az nem felel meg e követelményeknek. Az ilyen visszavonás mindazonáltal nem az említett társaságok döntéshozatali jogköréből következik, amelyek előzetesen meghatározott szabályozási keretben járnak el. Ha egy tanúsítvány visszavonását követően a hajó a továbbiakban nem hajózható, ennek oka a törvény által előírt szankció. Következésképpen a Bíróság kimondta, hogy – **a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatokra is figyelemmel – a Rina társaságok által végzett osztályozási és tanúsítási műveletek nem tekinthetők úgy, mint amelyeket az uniós jog értelmében vett közhatalmi jogosítványok gyakorlásával végeztek.**

Másodszor a Bíróság azt vizsgálta, hogy a joghatóság alóli mentességre vonatkozó nemzetközi szokásjogi elvre alapított kifogás milyen esetleges hatást gyakorol a „Brüsszel I” rendelet alkalmazhatósága szempontjából. A Bíróság kiemelte, hogy korábban már kimondta, hogy a nemzetközi gyakorlat jelen állapotában **az államok joghatóság alóli mentessége nem abszolút**, hanem azt általában akkor ismerik el, ha a jogvita a szuverenitás körébe tartozó, *iure imperii* aktusokra vonatkozik. Ezzel szemben **kizárható e mentesség, ha a bírósági jogorvoslati kérelem olyan aktusokra vonatkozik, amelyek nem közhatalmi jellegűek.** Az olyan magánjogi szervezetek, mint a Rina társaságok joghatóság alóli mentessége általában nem ismerhető el a hajók osztályozására és tanúsítására irányuló műveleteket illetően, amennyiben azokat a nemzetközi jog értelmében nem *iure imperii* végezték. A Bíróság megállapította tehát, hogy az említett elvvel nem ellentétes a „Brüsszel I” rendeletnek az alapjogvitához hasonló jogvitában történő alkalmazása, amennyiben az eljáró bíróság megállapítja, hogy a szóban forgó, osztályozást és tanúsítást végző szervezetek nem éltek a nemzetközi jog értelmében vett közhatalmi jogkörökkel.

EMLÉKEZTETŐ: Az előzetes döntéshozatali eljárás lehetővé teszi a tagállami bíróságok számára, hogy az előttük folyamatban lévő jogvita keretében az uniós jog értelmezésére vagy valamely uniós jogi aktus érvényességére vonatkozó kérdést terjesszenek a Bíróság elé. A Bíróság nem dönti el a tagállami bíróság előtti jogvitát. A nemzeti bíróság feladata, hogy az ügyet a Bíróság határozata alapján elbírálja. E határozat a tartalmilag hasonló kérdésben eljáró más nemzeti bíróságokat is köti.

A sajtó részére készített nem hivatalos kiadvány, amely nem köti a Bíróságot.

A kihirdetés napján az ítélet [teljes szövege](#) megtalálható a CURIA honlapon

Sajtófelelős: Lehóczki Balázs ☎ (+352) 4303 5499